

Til lovforslag nr. L 170. Betænkning afgivet af Uddannelsesudvalget den 15. juni 1993

Betænkning

over

Forslag til lov om åben uddannelse (erhvervsrettet voksenuddannelse) m.v.

Udvalget har behandlet lovforslaget i nogle møder og har herunder stillet spørgsmål til undervisningsministeren, som denne har besvaret skriftligt.

Endvidere har udvalget modtaget skriftlige og/eller mundtlige henvendelser fra:

Dansk Socialrådgiverforening,
De Samvirkende Invalideorganisationer,
Efteruddannelsesudvalget for ingeniør-
området,
Håndværksrådet,
Jysk Åbent Universitet,
Socialpædagogernes Landsforbund.

Der er af undervisningsministeren stillet ændringsforslag, hvorom henvises til de ledsagende bemærkninger.

Herefter indstiller et *flertal* (udvalget med undtagelse af Fremskridtspartiets medlem) lovforslaget til *vedtagelse* med de stillede ændringsforslag.

Et mindretal inden for flertallet (Det Konservative Folkeparti og Venstres medlemmer af udvalget) udtaler, at mindretallets tilslutning ikke indebærer tilslutning til hele regeringens voksenuddannelsesprogram, herunder til de merudgifter, det udløser. Endvidere understreger mindretallet behovet for at fastholde og gerne øge kvaliteten i de udbudte uddannelser, bl.a. gennem brug af de ministerbeføjelser, lovforslaget indeholder.

Et *mindretal* (Fremskridtspartiets medlem af udvalget) indstiller lovforslaget til *forkastelse* ved 3. behandling og bemærker i øvrigt, at da lovforslaget i sin tid blev fremsat af daværende undervisningsminister Bertel Haarder, havde Fremskridtspartiet flere reservationer over for lovforslaget, men åbnede dog en lille mulighed for at støtte lovforslaget, hvis det blev ændret på væsentlige punkter.

En af de dele af lovforslaget, som Fremskridtspartiet i sin tid kunne støtte, var den begyndende gennemførelse af et brugerbetalingsprincip på erhvervsuddannelsesmarkedet. Det ville kunne føre til alsidighed og bedre uddannelsesmuligheder for de unge. Imidlertid mente Fremskridtspartiet på daværende tidspunkt, at ændringerne til fordel for brugerbetaling ikke blev gennemført på den optimale måde, hvorfor der skulle arbejdes mere med dette aspekt under udvalgsarbejdet.

Den nye regering har imidlertid valgt at forringe aspektet med hensyn til brugerbetaling, samtidig med at man vil indføre klart kooperative elementer i erhvervsuddannelsesøjemed. Fremskridtspartiet kan derfor ikke støtte lovforslaget.

Ændringsforslag

Af *undervisningsministeren*, tiltrådt af et *flertal* (udvalget med undtagelse af FP):

Til § 1

1) Paragraffen affattes således:

»§ 1. Lovens formål er at fremme et bredt udbud af erhvervsrettet uddannelse til den voksne befolkning.

Stk. 2. Der skal ved tilrettelæggelsen tages hensyn til voksnes praktiske muligheder for at kombinere uddannelse og tilknytning til arbejdsmarkedet enten ved

- 1) tilrettelæggelse på deltid for beskæftigede, herunder beskæftigede, der modtager voksenuddannelsesstøtte, og ledige med rådighedsforpligtelse eller ved
- 2) tilrettelæggelse på heltid for beskæftigede, herunder beskæftigede, der modtager voksenuddannelsesstøtte eller er omfattet af arbejdsmarkedets orlovsordninger, og ledige uden rådighedsforpligtelse under uddannelsen.

Stk. 3. Uddannelsesaktiviteterne skal ligge inden for Undervisningsministeriets område.«

Til § 2

2) Paragraffen affattes således:

»§ 2. Åben uddannelse er erhvervsrettede

- 1) deltidsuddannelser,
- 2) heltidsuddannelser tilrettelagt på deltid,
- 3) enkeltfag,
- 4) korte kurser og
- 5) særligt tilrettelagte uddannelsesforløb.

Stk. 2. Uddannelserne efter stk. 1, nr. 1 og 2, skal tilrettelægges på deltid sådan, at uddannelserne kan følges af personer med fuldtidsarbejde, jf. dog stk. 5. Deltagerne har krav på at kunne gennemføre uddannelserne som enkeltfag. Der skal ved tilrettelæggelsen tages hensyn til voksnes forudsætninger. Hvis der er ledige pladser på en heltidsuddannelse, kan uddannelsesinstitutionen dog indskrive deltagere på afgrænsede dele af uddannelsen efter reglerne om åben uddannelse.

Stk. 3. Et enkeltfag er en fagligt afgrænset del af en uddannelse, hvortil der er knyttet en prøve, eksamen eller selvstændig bedømmelse i øvrigt. Udbudet af enkeltfag skal tilrettelægges efter reglerne i stk. 2, jf. dog stk. 5.

Stk. 4. Korte kurser efter stk. 1, nr. 4, er koncentrerede undervisningsforløb af 1-8 ugers varighed omregnet til heltid, som uddannelsesinstitutionen fastlægger frit efter lokalt behov inden for rammer fastlagt af undervisningsministeren, jf. stk. 7.

Stk. 5. Uddannelsesinstitutionerne kan sammensætte uddannelsesaktiviteter efter stk. 1,

herunder i kombinationer, der udbydes på heltid eller deltid i særligt tilrettelagte uddannelsesforløb af op til et års varighed omregnet til heltid. Deltidsuddannelserne efter stk. 1, nr. 1, kan ligeledes udbydes på heltid inden for denne tidsramme. I de særligt tilrettelagte uddannelsesforløb kan korte kurser efter stk. 1, nr. 4, almen voksenuddannelse og anden undervisning indgå med op til $\frac{1}{3}$ af det samlede uddannelsesforløb.

Stk. 6. Åben uddannelse kan tilrettelægges som fjernundervisning.

Stk. 7. Undervisningsministeren fastsætter nærmere regler om de enkelte deltidsuddannelser efter stk. 1, nr. 1, og om de korte kurser efter stk. 1, nr. 4, herunder om adgangskrav og udbud, jf. § 3, stk. 2.

Stk. 8. Undervisningsministeren kan fastsætte regler om særligt tilrettelagte uddannelsesforløb, herunder om særskilt godkendelse af uddannelsesforløb efter stk. 1, nr. 5.

Stk. 9. Undervisningsministeren kan fravige reglerne for heltidsuddannelserne, herunder reglerne om adgangskrav, når de udbydes som åben uddannelse, jf. stk. 1, nr. 2 og 3.«

Til § 3

3) *Stk. 1* affattes således:

»En uddannelsesinstitutionens udbud af åben uddannelse kan omfatte alle de uddannelser, som institutionen er godkendt til at udbyde på heltid, og enkeltfag fra disse uddannelser, medmindre undervisningsministeren bestemmer andet. Undervisningsministeren kan bestemme, at uddannelsesinstitutionerne kan udbyde andre uddannelser eller enkeltfag herfra som åben uddannelse.«

4) Efter stk. 1 indsættes som nye stykker:

»*Stk. 2.* Uddannelsesinstitutioner under Undervisningsministeriet, der er godkendt til at udbyde erhvervsrettet uddannelse, og arbejdsmarkedsuddannelsescentre kan udbyde korte kurser efter § 2, stk. 1, nr. 4, medmindre undervisningsministeren bestemmer andet. Undervisningsministeren kan bestemme, at andre uddannelsesinstitutioner kan udbyde korte kurser.

Stk. 3. Undervisningsministeren kan efter en faglig vurdering af kvaliteten bestemme, at den

enkelte uddannelsesinstitution ikke kan udbyde en uddannelsesaktivitet efter denne lov.«

Stk. 2-5 bliver herefter stk. 4-7.

5) I *stk. 5*, der bliver *stk. 7*, ændres »uddannelsesinstitutioner« til: »uddannelsesinstitutioner under Undervisningsministeriet«.

Til § 4

6) I *stk. 1, 2. pkt.*, ændres »Uddannelsen« til: »Uddannelsesaktiviteten«.

Til § 6

7) I *stk. 2, 1. pkt.*, ændres »uddannelserne og kurserne« til: »uddannelsesaktiviteterne«.

Til § 7

8) Paragraffen affattes således:

»§ 7. Undervisningsministeren kan yde tilskud samt på vilkår fastsat efter forhandling med finansministeren lån og statsgaranti for oprettelse af lån til gennemførelsen af forsøgs- og udviklingsarbejde og til køb af apparatur og undervisningsmateriel i forbindelse hermed.

Stk. 2. Undervisningsministeren kan fastsætte nærmere regler om tildeling af tilskud efter *stk. 1.*«

Nye paragraffer

9) Efter § 9 indsættes under reglerne om deltagerbetaling som nye paragraffer:

»§ 01. Undervisningsministeren kan fastsætte regler om tilskud til deltagerbetaling til personer, der modtager støtte efter lov om voksenuddannelsesstøtte, med en andel af statens tilskud til den pågældende uddannelse, jf. § 6, *stk. 1.*

§ 02. Uddannelsesaktiviteter efter denne lov kan ikke godkendes som støtteberettigende efter lov om statens uddannelsesstøtte.«

Ny paragraf

10) Efter § 12 indsættes som ny paragraf:

»§ 03. Undervisningsministeren nedsætter et råd om åben uddannelse (erhvervsrettet voksenuddannelse) med deltagelse af de berørte organisationer, institutioner og myndigheder, herunder medlemmer efter indstilling fra LO,

DA, FTF, AC og SALA. Rådet for åben uddannelse er rådgivende for undervisningsministeren i spørgsmål vedrørende åben uddannelse og udtaler sig om sammensætningen af det samlede udbud af åben uddannelse ud fra erhvervs-, arbejdsmarkeds- og uddannelsespolitiske vurderinger samt om lovforslag og bekendtgørelser. Undervisningsministeren indhenter i øvrigt rådets udtalelse i spørgsmål af principiel betydning for udbudet af åben uddannelse.

Stk. 2. Rådet kan på eget initiativ drøfte og afgive udtalelse til undervisningsministeren om spørgsmål, der efter rådets opfattelse har generel eller principiel betydning for udbud, vilkår og afgrænsning af åben uddannelse, herunder om kvaliteten af de korte kurser, jf. § 2, *stk. 1, nr. 4*, og de særligt tilrettelagte uddannelsesforløb, jf. § 2, *stk. 1, nr. 5.*

Stk. 3. Undervisningsministeren stiller sekretariatsbistand til rådighed for rådet.«

Ny paragraf

11) Efter § 14 indsættes som ny paragraf:

»§ 04. Undervisningsministeren kan fra private og selvejende uddannelsesinstitutioner, der udbyder åben uddannelse, indhente regnskabsmæssige oplysninger, der er attesteret af institutionens revisor.«

Til § 16

12) I *stk. 1* ændres »1. august 1993« til: »1. januar 1994«.

Bemærkninger

Til nr. 1

Ændringsforslagene er et led i regeringens voksenuddannelsesprogram, der omfatter – udvidet adgang til støtte til voksenuddannelse, herunder adgang til uddannelsesorlov og støtte til voksenuddannelse for kortuddannede beskæftigede (VUS-ordningen), – nye voksenuddannelsesstilbud, der kan dække et bredt og differentieret spektrum af voksenuddannelsesbehov, herunder for erhvervsrettet efter- og videreuddannelse, – 10.000 flere uddannelsespladser fra 1994 med en yderligere gradvis udbygning i de efterfølgende år.

Ændringen indebærer en udvidelse af målgruppen for lov om åben uddannelse (erhvervsrettet voksenuddannelse) i forhold til det fremsatte lovforslag.

De nye og udvidede støtteordninger til voksenuddannelse, herunder adgang til uddannelsesorlov, jf. lovforslag nr. L 273 om orlov fremsat den 21. april 1993, medfører et øget behov for uddannelsesaktiviteter på heltid af op til et års varighed tilrettelagt for voksne.

For at tilgodese dette behov er det nødvendigt at ændre formålsparagraffen i lov om åben uddannelse, som indeholder et krav om, at åben uddannelse kun kan udbydes på deltid bortset fra erhvervsrettede korte kurser. Med ændringsforslag nr. 1 til det foreliggende lovforslag vil rammen for åben uddannelse blive udbygget til også at omfatte særligt tilrettelagte uddannelsesforløb for voksne på heltid.

Det udvidede formål udmøntes i en ændret fastlæggelse af lovens område i § 2, jf. ændringsforslag nr. 2, med nye muligheder for at udbyde kombinationer af enkeltfag, eventuelt med korte kurser, almen voksenuddannelse og anden undervisning på heltid i særligt tilrettelagte uddannelsesforløb af op til et års varighed med tilskud. Også eksisterende deltidsuddannelser kan udbydes på heltid inden for denne tidsramme.

Med disse ændringer sikres også en egnet tilrettelæggelse af mange erhvervsrelevante uddannelseselementer for voksne, der deltager i heltidsuddannelse som led i aktivisering.

Der er med ændringsforslaget lagt op til, at institutionerne frit kan udbyde et bredt spektrum af erhvervsrettede og kompetencegivende uddannelsesforløb, og dermed til styring efter objektive kriterier. Da der ydes taxametertilskud til åben uddannelse, regner Undervisningsministeriet med på denne måde at kunne bidrage med en væsentlig del af de ønskede ekstra pladser til voksne.

Det er også lovforslagets sigte at tydeliggøre arbejdsdelingen og samspillet med arbejdsmarkedsuddannelserne, som anbefalet i betænkning nr. 1234 om samordning af den erhvervsrettede voksen- og efteruddannelsesindsats. Derfor vil det ved afgrænsningen af lovens anvendelsesområde blive tilsikret, at uddannelsesinstitutionernes udbud respekterer det ordinære udbud af efteruddannelseskurser af kortere varighed.

Udgifterne til ekstra pladser, herunder midler til eventuel systemudvikling, vil kunne holdes inden for de beløb, der er skønnet i forbindelse med planen om 10.000 ekstra pladser i voksen- og efteruddannelsessystemet.

Med ændringen i § 1, stk. 3, præciseres det allerede under lovens formål, at uddannelsesaktiviteterne skal ligge inden for Undervisningsministeriets område. Se også bemærkningerne til ændringsforslag nr. 4 om udbud af korte kurser.

Til nr. 2

Ved den nye mulighed for særligt tilrettelagte uddannelsesforløb efter stk. 1, nr. 5, jf. stk. 5, af op til et års varighed omregnet til heltid åbnes der for relevante tilbud til personer med orlov efter arbejdsmarkedets orlovsordninger. I de særligt tilrettelagte uddannelsesforløb kan der indgå

- almen voksenuddannelse udbudt i henhold til lov om voksenuddannelse, lov om kursus til højere forberedelseseksamen og om studieforbereende enkeltfagsundervisning for voksne m.v. og lov om gymnasiet m.v. (enkeltfags studentereksamen) og
- anden undervisning udbudt i henhold til lov om folkehøjskoler m.v., lov om daghøjskoler og lov om støtte til folkeoplysning eller eventuelt udbudt af private uden offentlig støtte, som uddannelsesinstitutionen rekvirerer.

Det er en betingelse for, at uddannelsesinstitutionen får tilskud til et samlet særligt tilrettelagt uddannelsesforløb efter § 6, at korte kurser, almen voksenuddannelse og/eller anden undervisning kun indgår med op til 1/3.

Til nr. 3

Med ændringsforslaget præciseres det, at institutionen frit kan udbyde og få tilskud til åben uddannelse inden for hele det faglige uddannelsesområde, som institutionen er godkendt til at varetage. Hermed er der primært lagt op til styring efter objektive kriterier, men undervisningsministeren har forskellige beføjelser til at begrænse udbudsretten, hvis det skulle vise sig nødvendigt, jf. bemærkningerne herom til § 3 i det fremsatte lovforslag samt ændringsforslag nr. 2, jf. § 2, stk. 7, og ændringsforslag nr. 3, jf. § 3, stk. 1 og 2.

Den hidtidige undtagelse for så vidt angår praktik og skolepraktik, som er nævnt i bemærkningerne til § 3 i det fremsatte lovforslag, opretholdes.

Ændringsforslaget er desuden en konsekvens af ændringsforslag nr. 1, § 1, stk. 3.

Til nr. 4

Med ændringsforslaget sidestilles AMU-centre med institutioner under Undervisningsministeriet, der er godkendt til at udbyde erhvervsrettede uddannelser, med hensyn til muligheden for at udbyde korte kurser uden særlig godkendelse, bortset fra § 3, stk. 7.

Hvis et AMU-center i forvejen er godkendt til at udbyde erhvervsuddannelse efter lov om erhvervsuddannelser, kan centeret frit udbyde enkeltfag herfra, jf. ændringsforslag nr. 3, § 3, stk. 1.

Med ændringsforslaget præciseres det desuden, at undervisningsministeren kan begrænse den enkelte institutions udbud, hvis uddannelsesaktivitetens kvalitet ikke lever op til de kvalitetskrav, der må stilles til den.

Til nr. 8

Med ændringsforslaget åbnes blandt andet mulighed for, at rådgivningen om anvendelse af udviklingsmidler som hidtil kan varetages af en ekspertgruppe og et antal indsatsgrupper.

Til nr. 9

Hjemmelen i § 01 agtes brugt til at sikre, at personer, der modtager voksenuddannelsesstøtte (VUS), får dækket deltagerbetaling ved åben uddannelse.

Dækning af deltagerbetaling for ledige følger reglerne i arbejdsmarkeds- og sociallovgivningen.

Dertil kommer, at Undervisningsministeriet gennem forhøjelse af taxametertakster til institutionerne til delvis dækning af undervisningsudgifterne agter at sikre lavere deltagerbeta-

ling for andre deltagere ved de fleste åbne uddannelser.

Bestemmelsen i § 02 er en præcisering af den gældende retstilstand.

Til nr. 10

Det foreslåede råd sammensættes efter samme principper som det hidtidige Efteruddannelsesråd efter lov nr. 271 af 6. juni 1985 om efteruddannelse (erhvervsrettede kurser m.v.), som foreslås ophævet med denne lov, og hvori arbejdsmarkedets parter i bredeste forstand er repræsenteret. Sammensætningen skal afspejle, at rådet skal dække hele det område, som omfattes af forslaget til lov om åben uddannelse (erhvervsrettet voksenuddannelse) m.v., altså et bredere felt af uddannelser end under efteruddannelsesloven.

Som nævnt i de almindelige bemærkninger til lovforslaget under »Fremtidig rådgivningsstruktur« er grundtanken bag lovforslaget, at de eksisterende erhvervsrettede kompetencegivende uddannelser og dele deraf tilrettelægges sådan, at også voksne på arbejdsmarkedet kan deltage i dem. Derfor bør rådgivningen om efteruddannelse på Undervisningsministeriets område først og fremmest gives af de samme rådgivende organer, som rådgiver om de ordinære kompetencegivende uddannelser, dvs. primært Erhvervsuddannelsesrådet, Teknikerrådet, Landbrugsuddannelsesrådet, Rådet for Social- og Sundhedsuddannelserne samt uddannelsesrådene for de videregående uddannelser.

Det råd om åben uddannelse (erhvervsrettet voksenuddannelse), som nu foreslås nedsat, skal først og fremmest rådgive om bredden og sammenhængen i det samlede udbud af uddannelser under loven.

Til nr. 11

For de fleste selvejende institutioner er der i forvejen hjemmel i de pågældende institutionslove, men der er enkelte undtagelser, som således er dækket ved denne bestemmelse.

Poul Andersen (S) Poul Erik Dyrhund (S) Baadsgaard (S)

Frank Jensen (S) Else Marie Mortensen (S) Anne-Marie Meldgaard (S)

Hanne Thanning Jacobsen (SF) Aage Frandsen (SF) Jette Pors (CD) nfm.

Eva Møller (KF) Jens Jørgensen (KF) Pia Christmas-Møller (KF) Anders Mølgaard (V)

Hanne Severinsen (V) fmd. Jan Kørpke Christensen (FP) Dorit Myltoft (RV)

Lysholm Christensen (KRF)

Til lovforslag nr. L 170. Ændringsforslag stillet den 16. juni 1993 uden for betænkningen

Ændringsforslag

til 2. behandling af

Forslag til lov om åben uddannelse (erhvervsrettet voksenuddannelse) m.v.

Af *undervisningsministeren*:

Ny paragraf

13) Efter § 9 indsættes under reglerne om deltagerbetaling som ny paragraf:

»§ 05. Uddannelsesaktiviteter efter denne lov kan ikke godkendes som støtteberettigende efter lov om statens uddannelsesstøtte.«

Bemærkninger

Til nr. 13

Regeringen har nu fremsat forslag til lov om støtte til voksenuddannelse (lovforslag nr. L 343), der i § 8, stk. 1, indeholder hjemmel til at yde tilskud til deltagerbetaling ved åben uddannelse for personer, der modtager støtte til voksenuddannelse. Som en konsekvens heraf er den under ændringsforslag nr. 9 i Uddannelsesudvalgets betænkning af 15. juni 1993 over lovforslaget foreslåede § 01 overflødig. Det i betænkningen stillede ændringsforslag nr. 9 tages derfor tilbage og erstattes af nærværende ændringsforslag.